

## BARTUS PÁLRA EMLÉKEZÜNK<sup>1</sup>

Zs. Szőke Zoltán

Tisztelt Gyászoló Család!  
Kedves Anikó, Kedves Gyerekek!  
Tisztelt Gyászolók, Kedves Barátaim!  
Kedves Pali! Drága Barátunk!

Nekem jutott az a - soha nem kívánt – megtiszteltetés, hogy utolsó búcsút vegyek Tőled mind-azok nevében, akik ma itt állnak ravatalodnál, és azok nevében is, akik az ország vagy a nagyvilág bármely pontján gondolatban Veled vannak!

Búcsúzom Tőled a CO-OP STAR az ÁFEOSZ-COOP Szövetség, a CO-OP Hungary Zrt., az Országos Szövetkezeti Tanács és a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége, barátaid, ismerőseid, volt munkatársaid, tisztelőid nevében.

Egy – szándékosan rövid – búcsúbeszéd nem elegendő aktív és sikeres életutad részletes bemutatására. Életed egyébként is nyitott könyv, úgyis mindenki mindent tud Rólad! Tudjuk, hogy az egyik legjobb férj, apa és nagyapa voltál, szerető testvér, gondoskodó rokon és jó barát.

Rövidre szabott és korán félbeszakadt életed küzdelmes volt, de végig sikeres. Büszke apaként és nagyapaként, boldog férjként, és sikeres, elismert vezetőként hagytál itt minket, és a munkád nyomán keletkezett szakmai örökségedet. Életedben első helyen a család, de rögtön utána a munka állt.

Te már életedben a magyar szövetkezeti mozgalom legendás alakja lettél az ÁFÉSZ-rendszer, majd a Coop csoport vezetőjeként, amely nélküled nem vált volna mára Magyarország legnagyobb és legsikeresebb kereskedelmi rendszerévé!

Mi, akik a Coop csoport képviselőiként itt állunk ravatalod körül, valamennyien, kivétel nélkül, személy szerint is sokat, nagyon sokat köszönhetünk Neked. Jászfényszaruától, Jászberényen át Budapestig, és a nemzetközi szövetkezeti mozgalomig vezető utad során eltökélt, kitarító, szorgalmas és következetes ember és vezető voltál.

Őszintén érdekelt kollégáid, barátaid élete, akinek tudtál, mindig segítettél. Szeretted másokról gondoskodni. Tőled egyetlen beosztott munkatársad sem félt, de mégis mindenki tisztelt. Vezetőtársaid kivétel nélkül a barátaid is voltak, és nem csak ők, de a családtagjaik is. Bizalmat és biztonságérzetet adtál, de a feltétlen bizalmat Te is elvártad.



*1964-ben a Lehel Vezér Gimnázium labdarúgó csapatának tagjaként az álló sor bal szélén*

<sup>1</sup> Összeállításunk elkészítéséhez Rédei István és Puskás Zsuzsanna, a mellékelt fényképek megjelentetéséhez a család, Kis Imre és L. Dézsi Zoltán nyújtott segítséget.



*Az Adu-Jász ABC áruház avatásán a nyolcvanas évek közepén Buzás Sándorral és Csikós Ferencsel*

Édesapád, sőt feleséged, Anikó édesapja révén is kereskedő családból származtál, ez eleve elrendelte az általad bejárt utat. Jó választás volt.

A családi hagyomány gyermekeid révén folytatódik. Péter a CO-OP STAR-nál van igen fontos funkcióban, Ildikó pedig munkahelye és tevékenysége révén szorosan kapcsolódik a Coop csoporthoz. A Te vezetői kvalitásaid, az új iránti fogékonyságod, kiváló üzleti érzéked kellett ahhoz, hogy a rendszerváltás után összeomlott ÁFÉSZ-ből – sokszor gazdasági és politikai ellenszélben is – szövetkezeti vezető és beosztott kollégáinkkal együtt megújíthassuk, sikeressé tehesük a Coop csoportot, amely boltjaival lefedi az egész országot.

Naponta másfél millió vevőt szolgálunk ki, és több tízezer dolgozó megélhetését biztosítjuk. A nagy bátorsággal és szellemi kreativitással megalkotott új szövetkezeti modell révén pedig szakmailag és anyagilag is sikeres vezetők, menedzserek emlékeznek biztonságot adó személyedre, Rád, a céltől el nem tántorítható vezetőre.

Kedves Pali!

Büszkék lehetünk arra, hogy Veled dolgozhattunk, utadat számos szövetkezeti és állami kitüntetés kísérte, köztük a legnagyobb a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje. Ezt csak nagyon kevesen kaphatják meg. Te mindet kiérdemelted.



*1999. május 17. Göncz Árpád köztársasági elnöknel. Bartus Pál mellett balra Lars Hillbom, a Szövetkezetek Európai Szövetségének elnöke és Roberto Rodrigues, a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége elnöke ülnek*

Palikám!

Jó volt melletted élni és Veled dolgozni, olyan utódokat hagytál magad után, akik a kezed alatt talán méltóvá váltak arra, hogy átvegyék Tőled a stafétabotot. Remélem nem kellett miattunk soha szégyenkezned!

Iskolát, Kutatóintézetet teremtettél. Az Áfeosz Iskola ma az egyetlen az országban, amely egy országos szövetség tulajdona, ráadásul Magyarország egyik legjobb középiskolája.

Úgy lettél pesti, hogy mindig jászberényi maradtál. Büszke jász, közismert lokálpatrióta, akinek városáért való munkálkodását az itteni legnagyobb kitüntetéssel ismerte el az önkormányzat: a díszpolgári címmel. Halálad napjáig dolgoztál a város fejlődéséért az önkormányzat bizottsági tagjaként. A CO-OP STAR-hoz való kötődésed is élethosszig tartott, hiszen Te voltál az rt. felügyelő bizottságának elnöke.

Azt hiszem már életedben is pontosan tudtad milyen sokan becsültünk, tiszteltünk, szerettünk Téged. Ha most odafentről lenézel a gyászolók sokasága megerősíthet ebben a hitedben, ugyanazt láthatod, amit akkor gondoltál.

Sorolhatnám azok nevét, akik a legközelebb álltak hozzád, akikre mindig is büszke voltál, de félek, túl hosszú lenne a felsorolás.

Úgyis tudja mindegyikük, hogy rájuk gondoltam.



*2002. Klauzál Gábor-díjat vesz át Matolcsy György gazdasági minisztertől*

Azt mondtam, hogy már életemben a magyar szövetkezeti mozgalom legendás alakja lettél, az itthon elvégzett munkádon túl ennek legfőbb bizonyítéka az, hogy gróf Károlyi Sándor mellett, aki a magyar Szövetkezés atyja, Te lehettél mindedig egyedül a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége elnökségének magyar tagja, igaz kettőtök tagsága között eltelt 100 év.

Kedves Pali!

Nem illik hozzád a temetői, szomorú hangulat. Te jó humorú, vidám, kellemes, társasági ember voltál, imádtad a sportot, a focit, a teniszt, a horgászatot.

Győztes típus voltál az életben, a munkában, a sportpályán is, de ez ellen a gyilkos kór ellen már nem győzhettél, ez már csak fél évet adott Neked.

De tudom, úgy mentél el, ahogy téled megszoktuk. Mindent elrendeztél, Te tudtad, hogy jön a vége, méltósággal, szépen, csendben távoztál azon a szomorú december 4-i hajnalon.

Tisztelt Gyászolók, Kedves Barátaim!

Csukjuk most be a szemünket, és gondolatainkban idézzük magunk elé Bartus Pali egyik kedves gesztusát, mozdulatát, szavait. Őszinte szívvel bánjuk meg, ha életében valaha megbántottuk, és ne sajnáljuk, hogy most itt hagyott bennünket, hanem örüljünk annak, hogy eddig velünk volt.



*A Jászberény Díszpolgára cím átvétele után  
családjával, 2000-ben*

Palikám!

Sok megbeszélni valónk lett volna még, de nem baj, azért én ezután is elmondom majd Neked, ami bánt, meg azt is, aminek örülni kell. És majd jól esik, ha hallani vélem a válaszaidat!

Bartus Pál! Elnök Úr, Palikám, Drága Barátunk, emléked örökre velünk él!

Nyugodj békében!

### *VISSZAEMLEKÉZÉSEK*

*Buzás Sándor ny. tanácselnök*

A nyolcvanas évek közepe lehetett, amikor a párt kezdeményezésére indult el egy zöldség-gyümölcs áruház létesítésének a gondolata. Ebbe nemcsak a város, hanem a Jászság községei és a Jászsági ÁFÉSZ is aktívan bekapcsolódtak volna. Az egyeztető megbeszélések egyikén gazdaságossági kérdések kerültek napirendre. Bartus Pali szakmai érvekkel alátámasztva nem tartotta reális megoldásnak a zöldség-gyümölcs

profilú áruház létesítését, hanem helyette élelmiszer ABC típusú üzlet beruházását javasolta. Megjegyzem, hogy álláspontja ellentétben állt az eredeti pártjavaslattal, de végül is a szakmai szempontok érvényesültek, s a Jákóhalmi úton felépült létesítmény ABC áruház lett.

Másik emlékem csaknem tíz évvel későbbi. Amikor megkapta az országos elnöki pozícióra való felkérést, eljött hozzám, és a véleményemet kérte. Hosszan elbeszélgettünk, a magam részéről biztattam, vállalja el az újabb jelentős feladatot.

*Szabó Jánosné ny. könyvtárigazgató*

Neve hallatán több minden eszembe jut. Volt fiatalkori beszélgetőtársam, munkahelyi vezetőm, későbbi munkahelyen tanácsadóm, segítóm, általam szervezett kulturális program támogatója. 13 évig a város egyetlen könyvesboltjának vezetőjeként számos esetben találkoztam vele. Kereskedelmi munkásságom során többféle rangban volt főnököm. Jó vásárló is volt. Gyűjtötte a képzőművészeti albumokat, a tartalmas irodalmi alkotásokat. Sokszor értékeltük hol pozitívan, hol elmarasztalóan a könyvkiadás akkori helyzetét.

A későbbiekben – amikor már Budapestről irányította a szövetkezeti kereskedelmet – sem szűnt meg az érdeklődése városunk történései iránt. Ha nem is gyakran, de időközönként meglátogatta későbbi munkahelyemet, a könyvtárat. Jól emlékszem, amikor városunk díszpolgára lett. Az akkor 100 éves Városi Könyvtárunk ünnepi műsorának – Mácsai Pál és Huzella Péter Villon-előadásának – biztosította a nem kevés anyagi háttérrel. Figyelemmel kísérte a könyvtár épületének felújítását is, melynek tervezője – Sáros László – jó barátja volt. Úgy érzem örült annak, hogy egy korábbi beosztottja vezette városi kulturális intézmény méltó helyet kapott szülővárosában.





*Teniszezés után barátaival, Boros Péterrel, Kuhár Péterrel és Rédei Istvánnal*

Csodáltam munkabírást, szakmai tudását, s hogy állandóan képezte magát. Élete delén tanult meg úgy angolul, hogy külföldi útjai során nem volt szüksége tolmácsra. Sokféle feladatot vállalt, elfoglalt ember volt, de a kultúra iránti érdeklődése soha nem szűnt meg. Döbbenet, hogy már csak az égi mezőkről figyel bennünket...

*Dame Pauline Green, a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége elnökének e-mailen érkezett üzenete*

Nagyon kellemes emlékeket őrzök Bartus úrról. Először az Európai Szövetkezetek Igazgatótanácsában, később a Nemzetközi Szövetkezeti Szövetség (ICA) vezetőségében dolgoztunk együtt. Kiváló, együttműködő partnerünk volt. Budapesti látogatásom alkalmával hivatalában fogadott bennünket, és büszkeséggel számolt be az irányítása során elért eredményekről. Sikeresen vezette a nagy múltra visszatekintő szövetkezeti üzletágat. Még inkább érvényesültek képességei később, amikor a gazdasági környezet kedvezőtlené vált.

Olyan ember volt, akit a nemzetközi szövetkezeti élet vezetése elismert és nagyon tisztelt.

A testületi vitákhoz való hozzászólásai figyelmet és elismerést keltettek. Tapasztalata, profeszionalizmusa és a szövetkezeti gondolat iránti elkötelezettsége különösen sokat segített abban, hogy Európában a szövetkezetek kooperációját építsük és fejlesszük.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Az email angol szövege: *Of course I have very warm memories of Mr Bartus first on the Board of Co-operatives Europe and then on the ICA Board and of course, during my visit to Budapest. He was an excellent co-operator and I remember the pride with which he received us in his headquarters. He managed a long established co-operative business successfully and latterly at a very difficult time in its economic life. He was also a man for whom the whole Board had great respect - and when he contributed to the Board discussion he commanded the full attention of all. His experience, professionalism and commitment to the co-operative ideal helped in particular to build Co-operatives Europe.* – A szöveget Kiss Henriette fordította.

*L. Dézsi Zoltán, az ATV szerkesztő-riportere*

1997-től dolgoztam vele Budapesten az ÁFEOSZ-nál. Azt hiszem sem előtte, sem utána nem volt olyan főnököm, akit ennyire tiszteltem és szerettem volna. Pedig iszonyú kemény vezető volt. A közeli munkatársaitól a maximumot várta el, és ha azt érezte, hogy hibáztunk, büntetett. Nem pénzelvonással vagy kiabálással, hanem azzal, hogy láthatóan rosszkedvű lett. És ettől én jobban szenvedtem, mintha ledorongolt volna.

Ha viszont bajom volt, hétvégén és éjjel is mehettem hozzá, bármikor kész volt segíteni. Büszkén vallom második apámnak (legalább olyan nagyszerű ember, mint az első). Hozzáteszem: rajtam kívül több tucat ember van, aki ugyanezt teszi, vagy tehetné. Nemcsak Jászberényben. Országszerte.

Azt sokan tudják róla, hogy maga is focizott, teniszezett, azt már talán kevesebben, hogy aktív szerepet vállalt több magyar sportoló és sportág kiemelkedő sikereiben. Az ő elnöksége alatt lett a Coop csoport a Magyar Olimpiai Bizottság arany fokozatú fő támogatója. És az is ő volt, aki kitalálta, hogy elsősorban a kézilabda és a póló csapat felkészülését segítse a szövetkezeti rendszer pénze. Az eredmények? Vízilabda olimpiai aranyak és kézilabda ezüst...

Ha otthon vagyok, egy mécesest mindig viszek neki, és elmondom, hogy milyen ügyben várok tőle tanácsot. Pont úgy, ahogyan régen. Csak most már nem válaszol.



*Unokáival*

*Fehér Tibor, az ÁFEOSZ Kereskedelmi Szakközépiskola ny. igazgatója, Kecskemét*

Az emberek általában előszeretettel titulálják barátjuknak a főnöküket, amíg együtt dolgoznak. Amikor 1995-ben pályázati úton igazgató lettem, Pali azzal indított el, hogy csinálj egy jó iskolát. Alig telt el néhány hónap, s kiderült, hogy nincs elég pénzünk, így rögtön segítségére szorultunk. Főnökként rendkívüli tempót diktált, igényesen dolgozott, és munkatársaitól is ezt követelte. Óriási lelke volt, bármikor lehetett hozzá fordulni kéréssel, kényes problémákkal is, s ha tudott, mindig segített.

Ha rendezvényeken, díjátadásokon megjelent, személyisége betöltötte a termet. Közös szórakozásaink alkalmával mindig a társaság középpontja volt. Szellemes mondásait mindmáig emlegetjük.

Idővel sikerült országosan is elismert, széles nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező, szakmailag elismert és igényes iskolát teremtenünk. Olyan képző intézményt, ahonnan több ezer diák indult el karrierépítő útjára.

Úgy mondják, az igazi barátságok csak fiatalkorban kötődnek. Erre mi rácáfoltunk. Tizenhét évig voltunk egymást tisztelő, hűségese barátok.